

SOCIALISTICKÁ ODPOVĚĎ NA KRIZI

**Návrh akčního programu
na boj s krizí**

5

I. – KRIZE

V roce 2008 vstoupil svět do hluboké hospodářské krize, když se již nějakou dobu trvající krize na finančních trzích přelila do „reálné ekonomiky“. Mnoho zemí, včetně velmocí jako USA, Německo, Japonsko, Rusko či Británie, prošlo nebo prochází recesí. Island zažil finanční kolaps a země jako Maďarsko, Ukrajina či Lotyšsko byly nuceny žádat o pomoc Mezinárodní měnový fond, aby jej odvrátily. U dalších států významně klesl hospodářský růst.

Velké společnosti v klíčových průmyslových odvětvích ohlašují ztráty a s nimi spojené masové propouštění a zavírání podniků. Podle odhadů Mezinárodní organizace práce přijde do konce roku 2009 o práci v důsledku krize 200 milionů lidí. Dalším, již teď se projevujícím dopadem krize, jsou hladové nepokoje v zemích třetího světa vyvolané prudkým zvýšením cen potravin v důsledku spekulací.

Oficiální ekonomové a analytici, které jsme před několika lety slyšeli mluvit o tom, jak dokonalý je současný systém, se dohadují, jestli tato recese bude stejná jako ta ve třicátých letech minulého století nebo ještě horší. Někteří se dokonce zmiňují o „konci kapitalismu“, ať už to v jejich podání znamená cokoliv.

Jisté je, že končí jedna epocha kapitalismu. Období globalizace a neoliberální doktríny volného trhu a privatizací všeho, co se dá. Ochromený finanční systém a krachující podniky naopak vyžadují zásahy státu do hospodářství. V USA i dalších zemích je na pořadu dne znárodnění hrotilících se bank a někteří oficiální ekonomové mluví i o potřebě znárodnit celý finanční systém. Z průmyslových odvětví je především těžce postižený automobilový průmysl adeptem na znárodnění a již teď se automobilky neobejdou bez vydatné státní pomoci.

Se stále větším přímým zapojením států do hospodářství a s tím, jak se skupiny velkých kapitalistů jednotlivých států snaží přehodit největší náklady krize na druhé, jde ruku v ruce odklon od globalizace. Naopak můžeme čekat snahy ochránit svá hospodářství, a tedy domácí kapitalisty, zaváděním celních bariér apod. – protekcionismus. S tím je zároveň spojené rozdmýchávání národnostních vášní v jednotlivých státech a zostřená rivalita mezi nimi, hlavně mezi velmocemi.

Myšlenkový obrat o 180 stupňů, který nastalá situace vyžaduje od politiků a ekonomů, jistě není bezbolestný. Od začátku krize jsme svědky toho, jak jsou některá opatření jdoucí proti jejich dřívější neoliberální doktríně nejprve odmítána jako „socialismus“, a pak pod tlakem okolností přijímána. I když však současná krize nalomila u lidí slepou důvěru v kapitalismus, opatření, která vlády k boji proti ní přijaly, mají k socialismu daleko.

Reakce na krizi jsou ve všech státech podobné snahou o to, aby náklady z ní nesli pracující. Nalévání peněz do finančního systému či finanční pobídka krachujícím společnostem jdou z prostředků státních rozpočtů získaných od daňových poplatníků, z valné většiny pracujících. Když se ale ti kvůli krizi dostanou do úzkých a jsou vyhozeni z práce nebo z domu, protože nemají na hypotéku, žádný „zlatý padák“ naněnečeká. Jsou žádáni, aby se uskrovnili a pomohli tak státu překonat těžké období. Na tom, že ono „těžké období“ nastalo,

ale nemají žádnou vinu. Za to mohou velcí podnikatelé, finančníci a jejich systém výroby pro zisk úzké menšiny. Na mnoha místech proto pracující vstupují do stávek a demonstrací pod heslem „Nebudeme platit za jejich krizi“.

Krize a ČR

Navzdory počátečnímu ujišťování vládních představitelů, že Česko je „ostrovem v rozbouraném moři“, se ČR hospodářská krize nevyhnula. V současné světově propojené ekonomice se mu ostatně ani vyhnout nemohla. Pro tak malé a na vývozu závislé hospodářství, jako je to české, to platí obzvláště a tvrdit opak bylo buď extrémně naivní, nebo to byla přímá lež. Závislost českého hospodářství na automobilovém průmyslu, který snadno podléhá ekonomickému cyklu a nyní čelí obrovským problémům, potíže ještě násobí. Česku se sice vcelku vyhnula finanční krize. To ale nevypovídá o zdravoti českého finančního systému nebo hospodářství obecně. Ukázalo to jen slabost a nevyvinutost českého finančního kapitálu ve světovém měřítku.

Stejně jako ve světě jsme v ČR svědky toho, jak se náklady krize přenášejí na pracující. Se zpomalováním průmyslu začala v roce 2008 vlna zavírání podniků a propouštění. V mnoha případech se do problémů dostal klíčový podnik v regionu a situace tamějších pracujících je zoufalá. Další pracující mají v důsledku odstávek snížené příjmy a není vůbec jisté, zda jim jejich pracovní místa zůstanou.

Vládní protikrizová opatření jsou, jak se dalo očekávat, zaměřena na pomoc zaměstnavatelům. Najdeme v nich daňové úlevy i podporu nejistých, flexibilních forem zaměstnávání, včetně legalizace „švarcsystému“. Tak je krize zároveň využívána k útoku na základní výdobytky pracujících v oblasti sociálních jistot. Pokud tomu nezabráníme teď, budeme si je muset v budoucnu opět těžce vybojovat.

Obrana před útoky ze strany zaměstnavatelů a jejich vlád je v současné době obzvláště důležitá. Nesmíme se nechat zmást řečmi o špatné ekonomické situaci a nutnosti utáhnout si opasek ve prospěch celku. Pracující nemají na krizi žádný podíl a to, že se během ní uskrovní, jim v době oživení významným způsobem neprospěje. Naopak pro zaměstnavatele to bude výhra. A pokud řízení hospodářství trhem nefunguje, jak se ukazuje v současné krizi, bude třeba jej nahradit něčím jiným.

Abychom se ale mohli úspěšně bránit, musíme vědět jak. Na odborářskými vůdci prosazované vyjednávání a kompromisy se zaměstnavatelem není vhodná doba. To má smysl v době rozmachu, kdy se vyjednává, jaký podíl vyrobeného bohatství půjde na mzdy. I tehdy je to ale žádoucí až poté, co pracující ukáží svou sílu bojem za své požadavky. V současnosti, kdy podniky vykazují spíše ztráty než zisky, ale nemůžeme očekávat, že ze zaměstnavatele vyjednáváním něco dostaneme. Kompromis výhodný pro obě strany není v otázkách omezení výroby a propouštění prostě možný. Jasněji než v dobách hospodářského růstu se ukazuje protikladnost zájmů mezi zaměstnavatelem a pracujícími.

Abychom zabránili ztrátám pracovních míst a zhoršování pracovních podmínek, je třeba oprášit klasické metody dělnického boje – masové demonstrace, stávky, okupace

továren. Při těch pracujících ukáží svou společenskou moc. Při stávkách a okupacích továren se do popředí dostane otázka, kdo vládne: ti, kdo vyrábějí všechno bohatství společnosti, nebo ti, kdo vlastní podniky a shrabují zisky z výroby. Tak mohou pracující nejen hodně prosadit, ale i bojovat o řízení společnosti. Ke správným metodám boje se ovšem poji isprávné požadavky. V následujících částech proto rozebereme, co bychom měli prosazovat v ekonomické oblasti.

II. – OBRANA PROTI BEZPROSTŘEDNÍM EKONOMICKÝM DOPADŮM KRIZE

Proti propouštění a snižování mezd

Propouštění a snižování mezd (i kvůli odstávkám apod.) teď ohrožuje mnoho pracujících. Vedení podniku obvykle tuto situaci spojenou s omezováním, nebo dokonce rušením výroby zdůvodňuje špatnou finanční situací podniku. V takovém případě požadujeme otevření účetnictví, včetně těch částí chráněných „obchodním tajemstvím“, inspekci pracujících. Ať vidíme, jaká je skutečná situace a jaká část naší práce jde na zisky majitelů a výhody vysokého managementu.

Od otevření účetnictví ale musíme přejít dál. V případě „pouhého“ propouštění musíme požadovat rozdělení dostupné práce mezi všechny pracující bez ztráty na mzdě. Pro případy, kdy se objem zakázek může nadále snižovat, požadujeme tzv. klouzavou stupnici pracovní doby, tedy aby se práce rozdělovala rovným dílem mezi zaměstnance. Když je tedy zakázek málo, zkrátí se patřičně pracovní doba, ale pracující nebudou finančně bití kvůli tomu, co navařilo vedení podniku.

Pokud je v sázce zavření podniku, ať už kvůli skutečným ekonomickým problémům nebo kvůli snaze majitelů společnosti přesunout výrobu tam, kde bude ziskovější, požadujeme znárodnění podniku a jeho postavení pod dělnickou kontrolu – pod kontrolu v něm pracujících dělníků. Pokud ho majitelé a vedení nedokážou nebo nemají zájem dál řídit, je tu dost lidí, kteří jsou na něm závislí a dovedou se postarat o pokračování výroby.

To samé, tedy znárodnění podniku a jeho postavení pod dělnickou kontrolu, musíme požadovat i v případě, že vedení odmítne přistoupit na požadavek zastavení propouštění a rozdělení dostupné práce mezi všechny zaměstnance.

Při prosazování těchto požadavků se jistě setkáme s odporem ze strany vedení podniku i ze strany státu, který nebude chtít, aby i o znárodněném podniku rozhodovali samotní

pracujících. Proto musíme být připraveni přistoupit k okupacím podniků, abychom zabránili managementu odvézt stroje a dokumentaci a abychom si prosadili právo rozhodovat o osudu svých pracovních míst.

Proti nezaměstnanosti

Za hospodářské krize se musíme připravit i na růst nezaměstnanosti. K tomu, abychom účinně zabránili masové nezaměstnanosti, jen boj proti propouštění nestačí. Samozřejmě, v podnicích, které již řídí pracující, bude práce rovnoměrně rozdělena mezi všechny dělníky bez ztráty na mzdě. Musíme se postavit i za ty pracující, kteří svou práci již ztratili, vytáhnout je ze zoufalství nad svou situací a organizovat je k boji za práci za slušných podmínek.

Jelikož žijeme v systému, kde valná většina lidí nemůže získat prostředky na živobytí jinak než prodejem své pracovní síly, musíme požadovat práci pro všechny. Na celostátní úrovni bojujme za program veřejných prací, který zajistí nezaměstnaným slušnou práci za průměrnou mzdou. Ovšem rozhodování o tom, jak má taková slušná práce vypadat a kolik za ni dostaneme zaplacené, nemůžeme nechat na vládě či poslancích a už vůbec ne na zaměstnavatelích. Ti mají se svými vysokými platy velice zkreslené představy o tom, za kolik se dá vyžít. Hlavní slovo tedy musí mít dělníci a nezaměstnaní, sdružení za tímto účelem ve výborech.

Aby byly veřejné práce smysluplné, musejí být zároveň užitečné pro společnost. Kromě obecně prospěšných věcí, jako je například výstavba nových bytů, škol nebo zlepšování infrastruktury, je třeba do nich zahrnout i obnovu provozu zavřených podniků tím, že je vyvlastníme a postavíme pod dělnickou kontrolu. To ovšem není možné udělat, pokud takto obnovené podniky necháme na pospas tržnímu hospodářství. V současné situaci by se tak těžko nacházel odbyť pro jejich výrobky (i když to jsou výrobky pro společnost potřebné). Proto musíme jít za rámec soukromého vlastnictví a řídit tuto výrobu a rozdělování na základě plánu rozhodovaného pracujícími.

Z takových požadavků se vládním představitelům jistě postaví všechny vlasy na hlavě. Dovedeme si živě představit ty výmluvy, že by to zruinovalo státní kasu. Na to ovšem máme jednoduchou odpověď: Prostředků je ve společnosti dost, stačí pořádně zdanit bohaté.

Proti inflaci i deflaci

Jak inflace (zvyšování cen) tak deflace (jejich pád) jsou prostředkem, kterým se za krize řeší problémy systému na úkor pracujících. Díky inflaci se znehodnocuje kapitál (včetně té části tvořené pracovní silou) a dochází tedy k ničení nadbytečného kapitálu, který byl naakumulován během minulého období rozmachu. Zatímco inflaci jsme mohli vidět v počátečních fázích krize, strašákem té nynější je deflace. Ta nastává po prasknutí cenových bublin a vede ke zhroucení cen zboží a majetku – také tedy znehodnocuje kapitál.

Inflace i deflace odsuzují pracující ke každodennímu individuálnímu boji za holé živobytí. Inflací se přímo snižuje kupní síla mezd. Při deflaci se do vážných problémů dostávají zadlužení pracující (např. ti co mají hypotéku), jelikož jejich dluhy neúměrně rostou. Zároveň hrozí kapitalistům nižší hodnota zakázek a tedy příjmů, což se budou snažit řešit dalším propouštěním, zhoršováním pracovních podmínek či snižováním mezd. Tak tedy slouží vlastníků podniků a bank při přenášení nákladů krize na pracující, jelikož zbídačováním

podlamují jejich kolektivní odpor. Proto se proti nim musíme postavit stejně jako proti ostatním zlům zasahujícím dělnickou třídou.

Musíme požadovat klouzavou stupnici mezd, která bude odrážet pohyb cen základních životních potřeb. Jak už jsme ale řekli výše, rozhodování o tom, jak je třeba mzdy měnit, nemůžeme ponechat v rukou zaměstnavatelů, jim oddané vlády nebo parlamentu. To bychom se zlepšení nedočkali. Rozhodující slovo musí mít ti, kdo pak budou žít s jeho důsledky – pracující a dělnické ženy v domácnosti. Ti k tomuto účelu vytvoří výbory pro sledování cen, a tak budou moci rychle reagovat i na ten nejmenší pohyb a upravit podle něj mzdy tak, aby pracující netratili. Proti dopadům deflace je třeba dluhy dělnických domácností odepsat a znárodnit úvěrové společnosti, aby se další pracující nedostali do podobné pasti.

K úplnému vyřešení inflace a deflace bude ovšem třeba, abychom převzali kontrolu nad celou peněžní zásobou, nad centrálními bankami a hlavními finančními skupinami prosazením jejich plného znárodnění.

I vysoká inflace či deflace jsou znamením, že kapitalistické řízení hospodářství trhem selhává a že je nutné jít za něj, pokud nechceme být vydáni na pospas náhlým změnám cen základních životních potřeb. Boj za klouzavou stupnici mezd a dělnické výbory ke sledování cen je, podobně jako ostatní zde představovaná opatření, prostředkem, jakým pracující mohou zabránit ničivým účinkům inflace a deflace a zároveň si uvědomí nutnost rozejít se s tržním hospodářstvím. Může se tak stát prvním krůčkem k převzetí moci nad společností pracujícími – valnou většinou lidstva – a k plánovanému řízení hospodářství podle lidských potřeb.

Proti škrtům v sociální oblasti

Jednou z odpovědí kapitalistických vlád na krizi jsou i škrtů v sociální oblasti odůvodněné tím, že si všichni musíme utáhnout opasky, protože nastaly těžké časy. Zatímco se tedy budou zespolečenštovat ztráty kapitalistů, na chudší většinu bude čekat pokračování politiky neoliberalismu. V ohrožení jsou důchody, sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti, veřejné služby, jako zdravotnictví a školství. Přístup lidí, především mladých, k bydlení se ještě zhorší. Přitom už před vypuknutím krize byl pro mladé pracující kvůli deregulaci nájemného problém sehnat cenově dostupné bydlení.

Proti škrtům v sociální oblasti se samozřejmě musíme postavit za krize stejně jako za rozmachu. Na argumenty, že si stát v současné situaci nemůže štědrý sociální systém dovolit, odpovídáme: Ať platí bohatí! Požadujeme vysoké progresivní zdanění těch nejbohatších a znárodnění a postavení podniků, jejichž majitelé odmítnou daně platit, pod dělnickou kontrolu. Privatizace veřejných služeb a deregulace nájemného musí okamžitě přestat. Oblast veřejných služeb a výstavba nových bytů by měla být zahrnuta do plánu veřejných prací. Tím by se zajistila práce pro nezaměstnané, základní lidské potřeby jako bydlení, zdravotní péče nebo vzdělání by se dostaly z područí „neviditelné ruky trhu“ a sociální systém by se nejen zachoval, ale i rozšířil.

Za vyvlastnění klíčových odvětví průmyslu

V době hospodářské krize nekrachují jen jednotlivé podniky, do vážných problémů

se dostávají celá průmyslová odvětví. Potíže automobilového průmyslu ve světě nebo sklářského průmyslu v ČR jsou toho příkladem. Je jasné, že nemůžeme nechat odvětví klíčová pro zaměstnanost nebo odvětví hrající významnou roli v celkovém výrobním procesu a zajišťování lidských potřeb padnout v důsledku krize a majitele jejich podniků se vytratit s tím, co z nich zbylo.

Musíme proto postupovat podobně jako u zavíraných podniků – žádat jejich vyvlastnění (vyvlastnění klíčových podniků těchto odvětví). Toto vyvlastnění by mělo proběhnout bez náhrady pro jejich bývalé vlastníky, kapitalisty, kteří si z nich v období rozmachu už stejně vyždímali dost.

Abychom zabránili tomu, že se o vyvlastněné podniky stát postará jen v době, kdy nebudou ziskové, a až nastane oživení a tyto podniky začnou vynášet zisk, opět je zprivatizuje, musíme zároveň požadovat jejich postavení pod dělnickou kontrolu. V případě celých odvětví však tato kontrola bude muset být mnohem širší, než kdyby se jednalo pouze o jednotlivou továrnu. Bude nutné navzájem koordinovat činnost jednotlivých podniků a rozhodovat o rozdělování jejich výrobků. Na pořad dne se tedy dostane plánování výroby i rozdělování, ovšem ne byrokratickým způsobem, na který jsme byli zvyklí za minulého režimu, ale demokraticky, prostřednictvím rad pracujících.

Za dělnickou kontrolu a dělnickou moc

Prvek dělnické kontroly se v požadavcích, které předkládáme, vyskytuje opakovaně. Řízení hospodářství samotnými pracujícími se totiž s tím, jak se za krize ukazují nedostatky kapitalismu, dostává do popředí jako alternativa k nadvládě majitele podniku ve výrobě a k anarchickému tržnímu hospodářství. Vyvstává jako nezbytné řešení pro vypořádání se s nezaměstnaností, dopady kolísání cen na pracující i zhroucení strategických odvětví průmyslu.

Dělnická kontrola výroby je dalším logickým krokem poté, co pracující při svých bojích obsadí továrnu nechtěnou kapitalistou nebo na protest proti jeho krokům. Častokrát se ve vypjatých sporech, kdy je naplno položena otázka, jestli v podniku mají vládnout pracující nebo zaměstnavatelé, objevují její zárodky. Za takových okolností proto musíme prosazovat demokratické řízení chodu podniku výbory sdružujícími v něm zaměstnané dělníky.

Ovšem pokud by zůstaly pracujícími řízeny jen jednotlivé podniky, nebyla by dělnická kontrola výroby úplná a neměla by dlouhého trvání. Soukromí vlastníci ostatních podniků a bankéři – kapitalisté – by pracoviště pod dělnickou kontrolou bojkotovali (a pokud by byli v dostatečně silné pozici, použili by proti nim i státní moc). Stejně tak pokud by zůstali podniky pod dělnickou kontrolou izolované a nezačleněné do plánu, musely by se chovat jako tržní subjekty a vytvářely by základ pro další fungování tržního prostředí – jehož anarchičnost s sebou přináší další kapitalistickou akumulaci, boj o trhy a tudíž zárodek dalších krizí.

Proto je nutné, aby podniky pod dělnickou kontrolou navzájem koordinovaly svou výrobu a odbyly výrobky a aby pracující v soukromě vlastněných společnostech jednali v solidaritě s nimi a snažili se rozšířit dělnickou kontrolu i na svá pracoviště. Pokud by se dělnická kontrola rozšířila, položilo by to otázku moci nad celou společností, kterou se

pracující musejí snažit rozhodnout ve svůj prospěch, jinak to kapitalisté udělají, jakmile se jim podaří své postavení upevnit.

Boj za dělnickou kontrolu činí hlavně ve velkých, nadnárodních podnicích nanejvýš nutnou a aktuální i mezinárodní spolupráci pracujících. Je nutné překonat rozdělení podle státní příslušnosti, organizovat se napříč hranicemi a koordinovat své kroky mezinárodně. Zaměstnavatelé to dělají také tak.

Co s finančním systémem?

Finanční systém byl prvním místem, kde se krize projevila, a v jeho sféře se dosud děly největší a nejznámější propady a krachy. Jak by měli pracující reagovat na pády bank a jejich znárodňování? Jaká je vůbec úloha finančního systému v současném světě?

Banky a finanční systém obecně se z prostého půjčovatele peněz, asistenta průmyslových kapitalistů, čímž byly v prvních fázích vývoje kapitalismu, postupně vyvinuly v kolosy ovládající hospodářství celých států. Projekty, které kapitalisté podnikali, byly díky akumulaci a centralizaci kapitálu stále větší a nákladnější a úvěr se stal nezbytným pro jejich uskutečnění. To položilo základ pro srůstání velkého bankovního a průmyslového kapitálu ve finanční kapitál, mající kontrolu nad hospodářstvím i politikou, jak ho známe dnes.

S růstem finančního kapitálu se ovšem do široka otevřely dveře pro nejrůznější způsoby obohacování, mající pouze minimální, nebo dokonce vůbec žádný základ ve skutečném bohatství společnosti – ve výrobě a jejích produktech. Tak se objevilo množství cenných papírů a v obchodování s nimi se začaly točit ohromné peníze a vydělávat miliardové zisky. Kšeftování s balíčky dluhů založené na víře, že cena nemovitostí věčně poroste, které stálo na počátku této krize, je zářným příkladem takového fiktivního kapitálu. Na určitém stupni se ale tato situace stane neudržitelnou a fiktivní bohatství se ukáže takové, jaké skutečně je – bezcenné – a „bublina praská“.

Na úpadky bank odpověděly jejich vlády znárodňováním, garancí vkladů, odkupem „toxických aktiv“ a podobně. To ale znamená pouze zespolčení ztrát krizí postižených bankéřů. Jejich šťastnějším soukmenovcům jsou jejich dojné krávy ponechány a někteří na celé situaci i docela slušně vydělají. Proto takovému znárodňování musíme říct: „NE!“ Nebudeme nést ztráty, když jsme z dřívějších pohádkových zisků neviděli ani korunu!

Finanční systém ve svém sobeckém způsobu řízení hospodářství selhává. Tím mizí poslední jeho jakž takž užitečná, i když velmi neefektivní funkce. Požadujeme proto jeho zestátnění, a to bez náhrady, ne za královské odstupné. Tak zabezpečíme své úspory a peníze, které jsou v mnoha případech dány na pospas těmto dravcům. Zároveň však dosáhneme i hlubších výsledků. Zestátněním a sjednocením finančního systému společnost dostane prostřednictvím údajů o hospodářství, které mají finanční instituce, základ pro vědomé řízení výroby pro potřeby všech.

III. – UDĚLEJME Z ODBORŮ NÁSTROJ BOJE ZA ZÁJMY PRACUJÍCÍCH

K prosazení svých požadavků pracující nemají k dispozici ekonomickou moc a státní aparát, tak jako zaměstnavatelé. Jedinou jejich zbraní je organizace. Jednotliví pracující jsou tváří v tvář šéfům bezmocní. Pokud ale vystupují jednotně, ukáže se jejich společenská síla – síla těch, kteří vytváří veškeré bohatství společnosti. Sdružování do odborů a společné hájení svých zájmů proto je a v dějinách kapitalismu vždy bylo odpovědí na špatné pracovní podmínky, nízké mzdy či propouštění.

I v současné krizi by měly být odbory organizací, která neohroženě hájí bezprostřední zájmy pracujících na pracovištích i celostátně. S vědomím toho, že se situace nedá vyřešit ve prospěch pracujících a zaměstnavatelů zároveň, by měly organizovat dělnickou třídu k boji proti snahám kapitalistů přenést na ni náklady krize. Místo vyjednávání bez boje, které i v době prosperity přinášelo pochybné výsledky, by měly demonstracemi, stávkami a okupacemi továren usilovat o výše uvedené požadavky zajišťující, že za krizi zaplatí ti, kdo ji způsobili – kapitalisté a jejich systém.

Největší odborové centrály v ČR, ČMKOS a ASO, ale už delší dobu předvádějí něco docela jiného. Heslem jejich současného vedení je, že jsme „se zaměstnavateli na jedné lodi“, a podle toho vypadá i jejich jednání. Ještě před krizí, například když bylo třeba postavit se snahám vlády o zavedení reforem zhoršujícím životní úroveň chudší většiny obyvatel, tedy i pracujících, se ukázalo, kam tento jejich postoj vede. Odbory se omezily na symbolické akce k zastavení reforem naprosto nedostatečné. V současné krizi sice usilují o zmírnění jejich sociálních dopadů, jako hlavní řešení ale vidí zlepšení stavu českého hospodářství jako celku. K tomu požadují pobízení poptávky a podporu českých podniků. O jasném požadavku, aby za krizi zaplatili bohatí, a ne pracující, tedy u nich není ani řeči.

Je nezbytné donutit vedení odborů, aby začalo řádně hájit zájmy těch, které zastupuje – pracujících. Aby ale byl hlas řadových členů slyšet, je třeba odbory radikálně zdemokratizovat. Samotní odboráři musí na pravidelných schůzkách svých základních organizací rozhodovat o požadavcích a metodách boje za ně. Zástupci ve vyjednávání se zaměstnavatelem a se státem musejí být voleni řadovými odboráři a jim odpovědní (včetně možnosti být okamžitě odvoláni, pokud se bude zdát, že neprosazují správně zájmy pracujících). Vyjednávání musí být veřejné, jako tomu bylo již v 80. letech v případě polské Solidarnosci. Podobně demokraticky, s volitelností a odvolatelností představitelů, musí být uspořádána regionální a celostátní struktura odborů. Tak bude možné pružně reagovat na konkrétní problémy, kterým pracující čelí, a z již proběhlých bojů vyvozovat poučení pro boje budoucí.

Dále je třeba k posílení akceschopnosti odborů prosazovat systém na jeden podnik jedna odborová organizace. Je nesmyslné, aby se pracující jednoho podniku dělili podle toho, jakou práci vykonávají, mezi různé odbory. To činí rozhodování o společném

postupu těžkopádným a častokrát to již vedlo i k sabotování společného boje jednou z organizací.

Pokud vedení odborů nebude chtít své členy vyslyšet, jelikož se bude bát, že ztratí výhodnou pozici vyjednávače mezi kapitálem a prací (a to je víc než jisté), budou se muset řadoví odboráři v rámci odborů sami organizovat k prosazení bojů za konkrétní požadavky i k prosazení demokratizace odborů pod heslem „se současným vedením, bude-li to možné, bez něj, bude-li to nutné“.

IV. – ZÁVODNÍ VÝBORY – PROSTŘEDEK BOJE ZA DĚLNICKOU KONTROLU

I pokud se nám podaří učinit z odborů znovu účinný nástroj boje za práva pracujících, neměli bychom se v průběhu sporů se zaměstnavatelem nebo státem spoléhat jen na ně, jako na jedinou formu organizace pracujících. Zhoršování pracovních podmínek či hrozba ztráty zaměstnání, které se bude v současné době objevovat stále častěji, bude pro pracující popudem k odporu bez ohledu na to, jestli jsou organizováni v odborech, nebo ne. Tehdy bude třeba rychle zorganizovat ke společnému boji všechny zaměstnance podniku.

V takovém případě musí o zásadních otázkách boje (požadavky, metody boje za ně, vyjednávání, začátek a ukončení stávky atd.) rozhodovat všichni zúčastnění pracující prostřednictvím shromáždění. Na tom by si také měli demokraticky ze svých řad zvolit zástupce – závodní výbor – kteří budou provádět učiněná rozhodnutí a řídit boj. Členové takového výboru ovšem musí být pracujícími, které zastupují, odpovědní, včetně možnosti být okamžitě odvoláni, pokud nebudou dostatečně plnit svoji funkci. Tak se zároveň zabrání dohodám mezi vyjednávači a zaměstnavatelem za zády pracujících na kompromisu bez boje, odvoláním akcí předtím, než mohli něco dosáhnout a podobným zradám zájmů pracujících.

Řízení boje prostřednictvím shromáždění pracujících a demokraticky volených závodních výborů slouží nejen k zapojení všech zúčastněných dělníků do organizace boje, čímž se také dají pohotově splnit úkoly, které před hnutí pracujících staví okamžitá situace (např. organizace stávkových hlídek na obranu před stávkokazy či policií, zřízení spojení s ostatními pracujícími v dané oblasti nebo odvětví a organizace solidárních akcí apod.). Samostatné vedení boje pracujícími také zmenší nebezpečí porážky, když vedení odborů odmítne podpořit byt' správné požadavky nebo se k nim bude stavit vlažně.

Navíc budou pracující v závodních výborech a na shromážděních v průběhu boje poznávat, že nepotřebují šéfy na to, aby jim říkali, co mají dělat. Především při stávkách

proti zavírání podniků by se tato forma organizace měla stát prostředkem k vynucení a později i vykonávání dělnické kontroly nad chodem podniku. Postupně, když se boje pracujících zevšeobecní, se závodní výbory mohou stát zárodkem pro obecnější organizace dělnické třídy, dělnické rady, zastupující pracující nezávisle na podniku, ve kterém pracují, a schopné spravovat chod celé společnosti. Proto musíme, kdekoli dělníci začnou boj za svá práva, prosazovat vytváření závodních výborů a dělnických rad jako alternativy k moci zaměstnavatelů a státu.

V. – SJEDNOCENÍ PRACUJÍCÍCH

Jak se kvůli krizi zhoršuje postavení domácích pracujících, zahájili oficiální politici a média s novou silou své tažení proti přistěhovalcům. Okázale vystavují své snahy „chránit domácí dělníky“ před konkurencí ze zahraničí a navrhují jejich „dobrovolné“ odjezdy i přímé deportace. Skutečným záměrem je odvrácení pozornosti pracujících od pravých viníků krize a svedení jejich problémů na ty nejzranitelnější společenské skupiny, které krizi nejenže nezavinily, ale jsou jí těžce postiženy.

Zahraněční dělníci, ale i pracující z jiných menšinových a utlačovaných skupin (národnostní menšiny, ženy, mladí lidé, lidé s odlišnou sexuální orientací atd.), bývají prvními, kdo v případě problémů přijde o místo. Proto další opatření proti nim přinesou domácím pracujícím jen minimální užitek. I ten je však zcela zastíněn škodami, které by podpora těchto opatření domácími pracujícími napáchala na jednotě dělnické třídy, a tedy na schopnosti pracujících jako celku bojovat proti snahám řešit krizi na jejich úkor. Když se budeme mezi sebou dohadovat, jestli má v práci zůstat český nebo zahraniční, bílý nebo černý dělník, místo abychom společně bojovali za zachování pracovních míst pro všechny, nebude nic stát v cestě úsporným opatřením zaměstnavatelů, na které doplatíme všichni.

Proto musí domácí pracující odmítnout všechny snahy vlády, samozvaných krajně pravicových „spasitelů“ a naneštěstí i parlamentní levice a vedení odborů řešit situaci na úkor zahraničních pracujících či jiných menšin. Naopak bychom měli teď společně s nimi bojovat za zastavení všech represí a za slušnou práci za slušnou mzdu pro všechny.

K překonání národnostních i jiných rozdílů mezi pracujícími nestačí jen společný boj v otázkách týkajících se pracovních míst a pracovních podmínek. Je třeba, aby se většinou dělníci postavili za práva těch menšinových, utlačovaných. Proto by měli například bojovat společně se zahraničními dělníky za zrušení protipřistěhovaleckých kontrol, jejichž jediným účinkem je, že se sem pracující vyhnání špatnou situací ze svých domovů dostávají zcela bez práv a v područí mafiánských bossů, nebo bojovat společně s Romy žijícími v ghettech za práci, ze které se dá vyžít a za důstojné bydlení. Tímto způsobem můžeme obnovit vzájemnou důvěru poškozenou dlouhodobými předsudky a vzít kapitalistům jednu z významných zbraní – štvání jedné skupiny pracujících proti druhé.

Dělnické organizace, jako jsou odbory, musí věnovat organizaci pracujících z utlačovaných skupin obyvatelstva zvláštní pozornost. Kvůli obtížnému postavení a letům diskriminace nemusejí tito pracující důvěřovat organizacím většinových dělníků, které se k nim až doposud otáčely zády. Další budou mít ze zapojení do odborů strach, aby nepřišli o práci. Proto musí odbory organizovat kampaně s cílem náboru menšinových dělníků a dát jim činy najevo, že se za ně postaví v boji za uznání jejich organizace, za větší práva a zlepšení pracovních podmínek.

Zároveň se snahou organizovat pracující z menšin, je třeba bojovat proti rasistickým i jiným předsudkům v samotných dělnických organizacích. Nemůžeme si nalhávat, že se v tomto směru nedá českým pracujícím nic vytknout. Opak je pravdou a předsudky, kterými jsou denně krmeni z médií, jsou mezi českými dělníky velmi rozšířené. Proto je nutné v odborech vědomě organizovat antirasistickou osvětu a odborářům z utlačovaných skupin umožnit oddělená setkání, kde by mohli projednávat své otázky a byli pak díky tomu ve svém boji organizovanější.

VI. – ZASTAVME NÁRŮST FAŠISMU

Jedním z neblahých následků krize a v České republice i jí předcházejících reforem vlády ODS a spol. je posílení fašistického hnutí. Fašistům, hlavně pod hlavičkou „Dělnické strany“, se daří využívat současné situace k hlásání svých odporných myšlenek. To, jak se staví do role ochránců mas českých pracujících a svádějí vinu za jejich útrapy způsobené kapitalistickou krizí na přistěhovalce a menšiny, padá v dnešní době na úrodnou půdu, a tak jsme již byli i svědky pokusů o pogrom (v litvínovském Janově či v Přerově).

Slovo „dělnická“ v názvu jejich strany a to, že chodí demonstrovat před zavírané podniky, nás ale nesmí zmást. Fašismus zůstává nepřítelem hnutí pracujících. I když teď ve snaze získat masovou podporu zaměřují své útoky pouze na ty nejzranitelnější – na menšiny – až zesílí, bude další na řadě organizovaná dělnická třída. Útoky na dělnická shromáždění, rozbíjení stávek a napadání „levičáků“ od odborářů po revoluční marxisty jsou běžnou praxí fašistických bojůvek, zvláště v době, kdy společenské rozpory vystupují ostře na povrch. Když se fašisté dostanou k moci, je zničení všech nezávislých dělnických organizací jednou z prvních věcí, kterou udělají. Nehledě na svou protisystémovou rétoriku tedy fašismus zůstává poslední záchranou kapitalismu před dělnickým hnutím. Kvůli nebezpečí, které představuje pro i ty nejmírnější dělnické organizace, je třeba zastavit jeho nárůst už v počátku.

Fašisté, na rozdíl od jiných pravicových organizací, bojují proti levici snahou ovládnout svými gangy ulice a používají proti levici a proti těm, kteří se nějak odlišují, fyzické útoky. Tomu musíme přizpůsobit metody boje proti němu. Nesmíme umožnit, aby fašisté svobodně pochodovali v ulicích našich měst a aby šířili své myšlenky. V jejich případě svoboda projevu neplatí, oni by ji pro nás taky neměli. Proto musíme prosazovat heslo: „Žádný prostor pro fašisty!“

Spoléhat se v tomto boji na to, že se stát o fašistickou hrozbu postará, by byla cesta do slepé uličky. Jak ukázal pokus zakázat Dělnickou stranu, represe ze strany státu, ať už úspěšné, nebo ne, fašistům jen prospějí – dají jim punc „bojovníků proti režimu“. Zároveň je jakékoli posílení represivních funkcí státu dvousečnou zbraní – může být sice použito proti fašistům, jistě ale bude použito při první příležitosti proti stávkujícím dělníkům nebo pokrokovým hnutím. Případný postup státu proti fašistům neřeší sociální kořeny rasismu, a tím ani příčiny růstu fašistických sil.

Místo toho se musíme snažit vytvořit masové antifašistické hnutí, které by vytlačilo fašisty z ulic i z veřejného života. V něm by se měli spojit fašismem bezprostředně ohrožené menšiny i většinové obyvatelstvo. Hlavní roli by v něm kvůli nebezpečí, které pro ně nárůst fašismu představuje, a kvůli své společenské síle vyplývající z postavení ve výrobě, měli hrát pracující a jejich organizace. Takové hnutí by mělo konfrontovat fašisty masovými protesty, kdykoliv se odváží vystrčit nos. Jelikož se nemůžeme spoléhat na to, že nás stát a policie před fašisty ochrání, musíme na svých akcích zorganizovat sebeobrané skupiny schopné nás ubránit. To samé platí v místech, kde žijí národnostní menšiny, jimž hrozí útoky fašistů – jen sebeobrané skupiny složené z místních a z antifašistů z většinového obyvatelstva mohou být spolehlivou obranou proti fašistickým „Ochranným sborům“ či „Národním gardám“.

Vzhledem k úloze nástroje občanské války proti dělnickému hnutí, kterou fašismus ve společnosti hraje, je naprosto nepřijatelné, aby fašisté byli členy dělnických organizací a snažili se zvětšit svůj vliv účastí v hnutí pracujících. To samé se týká i pokrokových, například antiimperialistických hnutí. V Česku jsou jejich účastí poskvřněny především akce hnutí proti radaru. Musíme se proto snažit, třeba i fyzicky, zamezit jejich přítomnosti v dělnickém a antiimperialistickém hnutí.

Nicméně jelikož fašismus má sociální kořeny v nespokojenosti a zoufalství mas, nestačí jen jeho potírání. Je třeba zároveň bojovat i proti jeho společenské základně – proti systému, který tuto nespokojenost a zoufalství plodí. Úkolem dělnického hnutí je ukázat masám cestu ke skutečnému řešení jejich problémů – vyřešení krize na úkor kapitalistů a nahrazení systému výroby pro zisk úzké menšiny jednotlivců, systémem demokraticky řízené výroby pro potřeby celé společnosti.

VII. – PROTI VÁLKÁM ZA PŘEROZDĚLENÍ SVĚTA

Hospodářská krize s sebou nese jen na první pohled viditelná nebezpečí, jako je bída a nezaměstnanost. S tím, jak se budou zisky tenčit a ztráty přibývat, se bude zostřovat i boj mezi jednotlivými kapitalisty, kteří se budou snažit hodit ztráty jeden na druhého. V současné době výroba daleko přesáhla hranice národního státu a svět mají na sféry vlivu rozdělen kapitalisté z několika málo velmocí, imperialistických zemí, a právě mezi nimi budeme v důsledku toho vidět větší a větší třenice. Můžeme čekat podobné přestřelky v zastoupení jako byl konflikt mezi Gruzii (zastupující USA) a Ruskem. Pokud bude krize opravdu hluboká, nic nevyklučuje ani přímý konflikt mezi velmocemi. A není potřeba říkat, že by měl strašlivé následky.

Musíme jasně říct, že pracující nemají žádný zájem na válečných taženích „svého“ státu. Ta jsou vedena ve prospěch kapitalistů a zbytek společnosti z nich nedostane nic než drobtý, které se ani zdaleka nevyrovnají škodám, jež přinese válka a její výsledek. Musíme odmítnout bojovat se svými bratry a sestrami – pracujícími z ostatních zemí. Vítězství by znamenalo posílení postavení kapitalistů daného státu ve světě i doma – proti pracujícím. Proto je třeba v takovém případě usilovat o konec války a porážku své strany jako tu lepší variantu. Jen tak se lze ubránit rozdělení pracujících podle národností, které by tříštilo jednotu dělnického hnutí, a tím ho oslabovalo, a postavit jako alternativu vůči válce pracujících jedné země proti pracujícím druhé země společný boj pracujících všech zemí proti globálnímu kapitálu. Jedinou výjimkou jsou války mezi imperialistickými zeměmi a ekonomicky závislými, polokoloniálními státy. V takovém případě (jehož příkladem může být okupace Iráku či Afghánistánu), usilujeme o porážku imperialismu, jelikož oslabí jeho pozici ve světě a usnadní tak boj proti němu.

Stejně jako proti samotným imperialistickým válkám se musíme stavět i proti méně otevřeným snahám imperialismu o upevnění své pozice. Pro české pracující je nejbezprostřednějším úkolem v tomto směru boj proti výstavbě amerického radaru v ČR. I když je pozice USA kvůli hospodářským problémům nyní oslabena a zdá se, že radar přestává být na pořadu dne, nesmíme usínat na vavřínech. Jelikož vláda upřela obyvatelům ČR právo rozhodnout o této otázce v referendu, musíme na obnovení snah o výstavbu radaru reagovat demonstracemi a stávkami s cílem ji znemožnit.

Již se nesmí stát, aby o válce či míru rozhodovali za našimi zády námi nezvolení diplomaté. Požadujeme proto odtajnění všech vyjednávání a zrušení tajných smluv. Stejně tak se musíme stavět proti agresivním vojenským paktům imperialistických zemí a jejich nohsedů, jako je NATO. Naším cílem musí být jejich zrušení.

Náš protiválečný postoj nemá nic společného s pacifismem. Nevěříme, že se imperialistické státy na popud OSN či čehokoliv jiného dobrovolně odzbrojí a začnou se chovat „slušně“. Proti programům zbrojení a posílání jednotek do zahraničních misí prosazujeme dělnické metody boje – masové demonstrace a stávky v klíčových odvětvích – které jsou jediné schopné je zastavit.

Místo utopického hesla odzbrojení bez určení, jak a kdo ho provede, prosazujeme vyvlastnění válečného průmyslu akcí pracujících a jeho převedení pod dělnickou kontrolu a nahrazení stálé armády dělnickými milicemi, kde budou moci pracující projít všeobecným vojenským výcvikem. Tak budeme moci zajistit, že zbraně nebudou v budoucnu použity proti nám, a kdyby přece jen ano, budeme se proti nim umět bránit.

VIII. – POLITICKÁ ODPOVĚĎ NA KRIZI

Často je nám předkládáno, že jelikož žijeme v demokratickém státě, můžeme svými hlasy rozhodovat o dění v něm. Mohli bychom tedy tuto cestu použít k prosazení opatření, která by zabránila přenesení nákladů krize na pracující?

Naneštěstí, zkušenosti s tím, jak vláda prosazuje opatření jdoucí proti zájmům většiny obyvatel – pracujících a chudých – nás přesvědčují, že tomu tak není. Ve skutečnosti rozhodující složky státního aparátu, jako policie, armáda, justice i osazenstvo jednotlivých ministerstev, které nejsou volené, a tudíž ani trochu odpovědné voličům. To ale také neznamená, že si stát dělá, co chce. Neexistuje přeci ve vzduchoprázdnu, ale v rámci současné společnosti, a proto odráží vztahy uvnitř ní.

Za situace, kdy je společnost rozdělena na úzkou menšinu (kapitalisty) mající moc nad jejími výrobními kapacitami a zbytek, kterému nezbyvá než prodávat svou pracovní sílu, nemůžeme čekat, že stát zůstane ve sporech mezi těmito dvěma skupinami – třídami – neutrální. Státní aparát je tisícerými způsoby svázán s třídou, která má ekonomickou moc, je na ní i materiálně závislý (půjčky od bank apod.), a proto hájí její panství ve společnosti.

V okamžiku, kdy se dostaneme do vážnějšího konfliktu se zaměstnavatelem, nebo se dokonce budeme bojem za dělnickou kontrolu snažit omezit jeho moc nad výrobním procesem, zjistíme, že má stát na své straně. Mnohokrát v historii byla proti stávkujícím dělníkům poslána policie či armáda. Proto ani my nemůžeme omezit náš boj jen na ekonomickou úroveň – na snahu o záchranu pracovních míst, zlepšení pracovních podmínek apod. jen v rámci jednotlivých podniků. Od počátku dělnického hnutí se pracující snažili zajistit tyto výdobytky na politické úrovni (prosazením pracovního zákonodárství, sociálního systému atd.).

Skutečnost, že i v té nejdemokratičtější zemi mají politickou moc kvůli svému postavení ve společnosti v rukou kapitalisté, ale znamená, že naším cílem nemůže být jen prosazení jednotlivých politických reforem v rámci současného systému. Zvláště opatření tak zásadním způsobem narušujících nadvládu zaměstnavatele v podniku, jako jsou opatření nutná k tomu, aby pracující nedoplátili na krizi, by byla kapitalisty zrušena při první příležitosti a pracující by neminuly tvrdé represe. Proto musí být naším konečným cílem dobytí politické moci, zrušení současného státního aparátu a jeho nahrazení vládou dělnických rad, jejichž zárodky by se měly stát závodní výbory, výbory pro kontrolu cen nebo jiné takové orgány sdružující pracující k řízení určitých prvků výroby a rozdělování.

K dosažení takového cíle ale nestačí odborová organizace či závodní výbory. Aby pracující mohli prosazovat své zájmy v politické oblasti jako třída, potřebují k tomu svou vlastní politickou stranu. Někdo může namítnout, že už ale máme strany (ČSSD a KSČM), které vznikly jako strany dělnické třídy, jsou s ní nadále propojeny prostřednictvím odborů nebo své členské a voličské základny a prohlašují o sobě, že zastupují zájmy „dolních deseti milionů“. Pokud se ale podíváme na jejich skutečné činy, nevyjde nám příznivý obrázek.

KSČM se od znovuzavedení kapitalismu v Česku díky antikomunistickému tažení médií

i politiků sice ještě nepředvedla v praxi na vládní úrovni, ale i její jednání v opozici o mnohém napovídá. Vidíme, že se omezuje na parlamentní opozici, o organizaci pracujících a o vedení jejich boje v podnicích a ulicích neusiluje. Když bylo třeba postavit se reformám pravicové vlády ODS a spol., KSČM nebylo moc vidět a hlavní roli v odporu proti nim zjevně přenechala ČSSD, jejímuž postupu se přizpůsobovala. Podobně to u ní zatím vypadá i s bojem vůči krizi.

ČSSD si za poslední dva roky udělala pověst bojovnice proti Topolánkově vládě a jejím reformám. Neměli bychom ale zapomínat, že za osm let své vlády stabilizovala český kapitalismus, pokusila se o provedení neoliberálních reforem (např. Špidlova reforma veřejných financí), což vyvolalo protesty odborů, a vyslala české vojáky do mnoha dobovačných tažení (včetně válek v Afghánistánu a Iráku). Vládla tedy plně v souladu se zájmy vládnoucí třídy a až nyní v opozici se opět začala zajímat o starosti pracujících, aby znovu získala ztracenou podporu. Obě jsou to tedy strany smířené se současným systémem, nechtějící konfrontovat existující státní aparát a v případě nutnosti budou hrát úlohu doktora u lůžka nemocného kapitalismu.

KSČM a ČSSD nejsou strany skutečně zastupující zájmy dělnické třídy. Proto, i když bychom měli podporovat každý jejich krok jdoucí ve prospěch pracujících a snažit se přimět jejich vůdce dostát svým slibům a jít ještě dál, musíme neustále zdůrazňovat, že se na ně nedá spolehnout, a že je potřeba vytvořit novou stranu dělnické třídy – stranu revoluční. Taková strana by měla být ovládaná svými členy, ne placenými funkcionáři nebo poslanci. Měla by být schopná jednotné, bojovné akce a zároveň by v ní měl existovat skutečně demokratický vnitrostranický režim – před každým hlasováním by měla probíhat diskuze a jeho výsledek by pak měl být závazný pro všechny. Volené orgány takové strany by měly být kdykoli odvolatelné.

Programem takové strany by měl být program svržení kapitalismu dobytím politické moci pracujícími a nahrazení současného státu vládou dělnických rad, jelikož to vyjadřuje objektivní zájem dělnické třídy. Takový program by měl být programem boje, který vychází z bezprostředních potřeb pracujících, ale zároveň vstupuje přímo do konfliktu se současným systémem. To je o to aktuálnější, že v současné krizi je tato otázka položena obzvláště ostře – pokud budeme chtít zabránit přenesení nákladů krize na pracující, nutně se do takového konfliktu dostaneme, když se budeme muset postavit nadvládě kapitalisty v podniku, abychom zabránili ztrátě pracovních míst nebo ukončení výroby.

I když s touto krizí končí období globalizace, potřeba mezinárodní koordinace bojů a mezinárodní organizace pracujících zůstává. Své kroky proti pracujícím budou zaměstnavatelé i nadále schopni koordinovat mezinárodně a i přes deglobalizaci zůstane úroveň výroby na takovém stupni, že žádný stát nebude ekonomicky zcela odtržen od ostatních. Proto se pracující například při snaze o zavedení dělnické kontroly v nadnárodní společnosti ihned octnou před nutností organizovat se mezinárodně. Mezinárodní organizace pracujících a jejich společný boj proti globálnímu kapitálu je také tou nejlepší zbraní proti snahám zaměstnavatelů rozeštvat nás podle národnostních linií. Proto usilujeme o vytvoření celosvětové strany pracujících – 5. internacionály – založené na mezinárodním revolučním programu, odrážejícím hlavní poučení z historie předchozích čtyř internacionál, z jejich chyb, stejně jako z jejich výdobytků.

IX. – VÝCHODISKO Z KRIZE

Jakým způsobem se nakonec současná krize rozřeší, ještě zdaleka není rozhodnuto. Není dané, která krize bude pro kapitalismus tou poslední, z každé se může nějakým způsobem dostat. Pokud na ni nedokáže dát dostatečnou odpověď dělnické hnutí, rozřeší ji pravice, a to na úkor pracujících. Dojde k zavírání podniků, k rušení sociálních jistot a jiných výdobytků pracujících, k ničení „nadbytečného“ kapitálu ve válečných konfliktech. V některých zemích může vztek mas, pro který nenabídne řešení levice, vést k vzestupu krajně pravicových – fašistických – organizací. Je jasné, že by taková situace znamenala pro hnutí pracujících historickou porážku. To nesmíme dopustit.

Proto musíme zmobilizovat všechny síly a připravit se na těžké, ale ne bezvýchodné období. Výsledek krize závisí z velké míry na nás.

vydala
SOCIALISTICKÁ
ORGANIZACE PRACUJÍCÍCH
česká sekce
LIGY ZA 5. INTERNACIONÁLU

<http://sop.revoluce.info>

sop@centrum.cz